

בש"פ 608/14 - שושן ברבי נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 608/14

לפני: כבוד השופט א' רובינשטיין

העורר: שושן ברבי

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי מרכז - לוד (השופטת ד' מרשק מרום) בתיק מ"ת 36217-09-12 מיום 23.1.14

תאריך הישיבה: כ"ב בשבט תשע"ד (23.1.14)

בשם העורר: עו"ד דוד יפתח; עו"ד מוטי כץ; עו"ד ג'קי סגרון

בשם המשיבה: עו"ד אביב שרון

החלטה

א. ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי מרכז - לוד (השופטת ד' מרשק מרום) בתיק מ"ת 36217-09-12 מיום 23.1.14, בגדרה הורה על דחיית בקשת העורר להשתחרר ממעצר, על רקע החלטתו של בית משפט זה מיום 23.12.13 בתיק בש"פ 8492/13 (השופט י' דנציגר). עסקינן בפרשה שעניינה עבירות של קטילת שלוש נשים (לעבירה אדרש להלן), הפקרה אחרי פגיעה, נהיגה בשכרות, שיבוש מהלכי משפט, הדחה בחקירה והחזקה ושימוש בסם לצריכה עצמית.

ב. הרקע לערר, כמו גם העובדות המתוארות בכתב האישום, פורטו בהרחבה בהחלטותיו של בית משפט זה לעניין הארכת מעצרו של העורר מעת לעת בגדרי סעיף 62 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), תשנ"ו-1996 (להלן חוק המעצרים) (ראו: בש"פ 3927/13 ביום 12.6.13, השופט ע' ארבל; בש"פ 6018/13 ביום 11.9.13, השופט א' חיות; בש"פ 7105/13 ביום 30.10.13, השופט ח' מלצר; בש"פ 8492/13 ביום 23.12.13 השופט י' דנציגר). נידרש איפוא לאלה בתמצית.

ג. כנגד העורר, יליד 1977, ואדם נוסף (נאשם 2) הוגש כתב אישום (ביום 14.9.12), המייחס לעורר עבירות של הריגה לפי סעיף 298 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (שלוש עבירות), הפקרה אחרי פגיעה לפי סעיף 64א(ג) לפקודת התעבורה [נוסח חדש], תשכ"א-1961 (שלוש עבירות), נהיגה בשכרות לפי סעיף 62(3)+64ב(א)(3) לפקודת התעבורה, שיבוש מהלכי משפט לפי סעיף 244 לחוק העונשין, הדחה בחקירה לפי סעיף 245(ב) לחוק, החזקת סם מסוכן לצריכה עצמית לפי סעיף 7(א)+(ג) סיפא לפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], תשל"ג-1973 ושימוש בסם מסוכן לצריכה עצמית לפי סעיף 7(א)+(ג) סיפא לפקודת הסמים; כנטען בכתב האישום, ביום 17.8.12 בין השעות 1924-1400 שתי העורר ששה בקבוקי בירה וכוס וודקה מעורבת במשקה. כן נטען, כי בהמשך נטלו העורר ונאשם 2, אורן חנונה, שני בקבוקי בירה ונכנסו לרכב. בשעה 1942 נהג העורר ברכב כשלצדו נאשם 2. נטען, כי העורר נהג ברכב בעודו נתון תחת השפעת משקאות משכרים, במהירות מופרזת, תוך שמיעת מוסיקה חזקה ומבלי שהוא ונאשם 2 חגורים בחגורות בטיחות. באותה עת החלו לחצות את הכביש במעבר חציה שלוש נשים - סבטלנה יגודייב, בתה שושנה ואלכסנדרה רובינוב. נטען, כי העורר פגע בהן בחזית הרכב וגרם למותן המייד. כן נטען, כי העורר ונאשם 2 לא עצרו במקום התאונה ולא הזעיקו עזרה, אלא המשיכו בנסיעתם. הרכב נעצר עצמאית לאחר 156 מטרים בשל נזקים שנגרמו לו. נטען, כי נסיונותיהם של השניים להניע את הרכב כשלו והם נמלטו רגלית מהמקום. עוד נטען, כי העורר התקשר לרעייתו תוך כדי מנוסה וביקש ממנה לאסוף אותו.

נטען כי העורר נסע לביתו של יוחאי גליקסמן, שהועסק על ידו בדוכן שבבעלותו. העורר ביקש מגליקסמן לגשת לתחנת המשטרה ולספר כי הוא הנהג המעורב בתאונה. עוד ביקש העורר מגליקסמן להעמיד פני "מתעלף" לפני השוטרים על מנת לשוות נופך אמין לדברים שימסור במשטרה, ולהסתיר את מכשיר הטלפון הנייד שלו לפני הגעתו למשטרה. גליקסמן הסכים, נתן את הטלפון שלו לאחר ומסר גרסתו השקרית במשטרה. משהתברר כי גרסתו הכוזבת של גליקסמן אינה מתיישבת עם הממצאים האובייקטיביים שבזירת התאונה, חזר בו גליקסמן מהגרסה. העורר, שידע כי המשטרה מחפשת אחריו, נמלט והסתתר באזור התעשייה בנתניה. בעת שהותו שם עד למעצרו ביום 20.8.12, החזיק העורר סמים מסוכנים מסוג קוקאין וחשיש לצריכה עצמית והשתמש בהם. עם הגשת כתב האישום ביקשה המשיבה את מעצרו של העורר עד תום ההליכים.

הליכי המעצר

ד. ביום 19.2.13, בהמלצת בית המשפט, הסכימו באי כוחו של העורר לקיומן של ראיות לכאורה לצורך הליך המעצר, הגם שלטעמם קיים כרסום בראיות. בית המשפט הורה לשירות המבחן להגיש תסקיר בעניינו של העורר; כעולה מפרוטוקול הדיון מיום 14.3.13, בתסקיר שהוגש נמנע שירות המבחן מהמלצה על שחרורו של העורר לחלופת

מעצר. הוטעם, כי רמת הסיכון הנשקפת מהעורר גבוהה, וכי לא ניתן לתת לה מענה בדרך של חלופת מעצר. בסיום הדיון הורה בית המשפט על מעצרו של העורר עד תום ההליכים המשפטיים נגדו, בהסכמתו.

ה. כאמור, בית משפט זה האריך את מעצרו של העורר ארבע פעמים, בגדרי סעיף 62 לחוק המעצרים:

ביום 12.6.13 הורתה השופטת ע' ארבל על הארכת מעצרו של העורר ב-90 ימים. הוטעם, כי מן העורר נשקפת "מסוכנות בעוצמה גבוהה ביותר, מהגבוהות שנתקלתי בהן לאחרונה. העבירות המיוחסות למשיב (העורר - א"ר) ונסיבות ביצוען, מעבר לקלקלה המוסרית שבהן, מצביעות על מי שבכל מאודו מנסה להימלט מאימת הדין" (פסקה 6). כן צוינו, עברו הפלילי המכביד של העורר, וכן התרשמות שירות המבחן כי לא ניתן לאיין את המסוכנות הגבוהה במסגרת חלופת מעצר, חרף התרשמותו החיובית מן הערבים המוצעים. הודגש, כי קיים "קושי ממשי לתת אמון במשיב (העורר - א"ר) ולשחררו לחלופת מעצר" (פסקה 6). באשר לקצב שמיעת המשפט נקבע כי זה תומך בדחיית הבקשה. עם זאת, באיזון הכולל נקבע כי מסוכנותו של העורר היא בעלת עוצמה כזו שלא ניתן לתת בו אמון ולשחררו ממעצר.

ביום 11.9.13 הורתה השופטת א' חיות על הארכת מעצרו של העורר ב-45 ימים בלבד. הוטעם, כי בשל חלוף הזמן "קיים צורך דחוף לעבות באופן משמעותי את לוח הדיונים בתיק זה, שאם לא כן יהא בכך כדי להוות שיקול כבד-משקל המטה את הכף אל עבר בחינתה של חלופת מעצר" (פסקה 5), וכי על המבקשת לפנות לבית המשפט בבקשה מתאימה כך שיואץ קצב שמיעת המשפט ויגיע לשלב ההכרעה בעתיד הנראה לעין.

ביום 30.10.13 הורה השופט ח' מלצר על הארכת מעצרו של העורר ב-60 ימים בלבד. הוטעם, כי מסוכנותו של העורר לא קהתה במהלך התקופה שחלפה ממועד הגשת כתב האישום, וכי לא פג החשש מפני שיבוש הליכי חקירה גם לאחר עדותו של גליקסמן. עם זאת, צוין כי קצב התקדמות המשפט אינו משביע רצון וסופו אינו נראה באופק. לפיכך, הודגש כי אם לא יתוגבר עוד קצב התנהלות המשפט, ילך ויעלה משקלם של השיקולים בדבר חירותו האישית של העורר, אז "ניתן יהיה לבחון את שחרורו לחלופת מעצר הדוקה ביותר, אם תמצא כזו וייקבע שהיא מתאימה והולמת לנסיבות, וזאת כמובן, מבלי שאטע מסמרות בהקשר זה" (פסקה 12). צוין, כי ניתן יהיה לשקול הזמנת תסקיר מעצר לאחר שיודה העורר בעבירת השיבוש וכן יפעל לעיבוי מועדים לשמיעת המשפט. לבסוף, נקבע כי בשלב זה כפות המאזניים עדיין נוטות לכיוון הותרתו של העורר במעצר.

ביום 23.12.13 הורה השופט י' דנציגר על הארכת מעצרו של העורר ב-45 ימים בלבד, ובמקביל הורה על הכנת תסקיר שיובא בפני בית המשפט המחוזי לקראת הכרעה באפשרות לשחרור לחלופת מעצר. הוטעם, כי על התסקיר לבחון האם חלופת מעצר עשויה לאיין את מסוכנותו של העורר, כמו גם את החשש לשיבוש הליכי משפט ואת החשש מהימלטות מפני אימת הדין. בית המשפט צוין, כי נראה ש"יש להתחיל בבחינת אפשרות שחרורו של המשיב (העורר - א"ר) לחלופת מעצר", ואולם, בחר להדגיש כי "אין באמור לעיל משום הבעת עמדה בשאלה האם יש בחלופת מעצר להשיג את תכלית המעצר אם לאו או בשאלה האם יש לשחרר את המשיב (העורר - א"ר) לחלופת מעצר. שאלות אלה תיבחנה על ידי שירות המבחן ותוכרענה על ידי בית המשפט המחוזי" (פסקה 14).

ו. בתסקיר המעצר מיום 12.1.14 לא בא שירות המבחן בהמלצת שחרור לחלופה. צוין, כי אמנם העורר מתמודד עם מציאות מעצרו ומסתגל אליה ומצליח להימנע משתיית אלכוהול במסגרת מעצרו. אולם, ההתרשמות היא

מאדם שמרבית חייו לא ראה בחוק גבול ברור, גם כשהיה נתון בהליכים משפטיים, ועל כן קשה להעריך אם כיום יצליח לשמור על רצף ההתמודדות המתואר. צוין, כי לא ניתן לשלול נסיגה חוזרת בהתנהלותו של העורר לדפוס עבר עבריינים, במסגרתם יפעל להגן על עצמו ועל שלמות משפחתו, וכי קיים ספק באשר ליכולתו של העורר לייצב עבור עצמו גבולות פנימיים ולקבל גבולות חיצוניים במצבי חרדה קיומית. עם זאת, ההתרשמות מהחלופות שהוצעו היתה חיובית.

החלטת בית המשפט המחוזי

ז. ביום 23.1.14 דחה בית המשפט המחוזי את בקשת השחרור. הוטעם, כי התסקיר בענייננו הוא כזה שנמנע מלהמליץ על שחרור, כך שלבית המשפט שיקול דעת רחב בנושא. צוין, כי "הניתוח של שירות המבחן, הממוקד בנסיבותיו של העושה ובדפוס אישיותו ובהתנהלותו, היא סקירה מקצועית רלבנטית, המבססת את הקביעה כי אין מקום לשחרר את המבקש (העורר - א"ר), כאשר לא ניתן ליתן בו את האמון הבסיסי המאפשר לשקול שחרורו לחלופה המוצעת, ראויה ככל שתהיה" (פסקה 14). כן צוינה הערכת שירות המבחן, כי ספק אם העורר יתמיד באופן שהתנהל מאחורי סורג ובריח, בעת התמודדות עם הלחצים להם הוא צפוי מחוץ למסגרת בעלת גבולות ברורים. לפיכך, נקבע כי "אין בחלופת מעצר כדי לאיין את מסוכנותו של המבקש (העורר - א"ר) או את החשש הממשי הקיים מהימלטות מהדין ולשיבוש הליכים" (פסקה 15).

הערר והדין

ח. כלפי החלטה זו הוגש (ביום 23.1.14) הערר הנוכחי במסגרתו נטען, כי בית משפט זה היה מודע בעת שהורה על תסקיר מעצר לכלל הנתונים שהועלו בהחלטתו של בית המשפט קמא, למסוכנותו של העורר, לעברו הפלילי (ובו עבירה של בריחה ממעצר בשנת 2006), והעובדה שלא היו במאסרים בפועל כדי להרתיעו, ועדיין הורה על תסקיר בעניינו של העורר. נטען, כי חלופת המעצר נמצאה ראויה בתסקיר, וצוין בו כי המפקחים המוצעים מבינים את משמעות תפקידם, אף שחרף זאת לא בא שירות המבחן בהמלצת שחרור. נטען איפוא, כי מדובר בתסקיר מעצר חיובי בעיקרו, המלמד על שינוי לטובה שחל בעורר בתקופת מעצרו, בין היתר, מבחינת הפנמת מעשיו וכן התנהלותו החיובית במעצר, ובה התנזרותו משתיית אלכוהול. עוד נטען, כי חלוף הזמן שינה את נקודת האיזון לעבר שחרור לחלופה, בתוספת איזוק אלקטרוני וערבויות גבוהות. לפיכך, נטען, כי שגה בית המשפט קמא בקביעתו כי אין בחלופת מעצר כדי לאיין את מסוכנותו של העורר או את החשש הממשי להימלטות מן הדין ולשיבוש מהלכים.

ט. בדיון ביום 23.1.14 טען בא כוחו המלומד של העורר, כי החלטותיו של בית משפט זה בהליכים לפי סעיף 62 לחוק המעצרים התכנסו לכדי בחינתה של חלופת מעצר בתסקיר שירות המבחן, נוכח הימשכות המשפט. זאת, לאחר שהעורר עמד במתוה שהציב השופט ח' מלצר בהחלטתו מיום 30.10.13, כך שהודה בעבירת השיבוש וביקש מועדים נוספים למשפט. עוד נטען, כי כל שנותר במחלוקת נוגע לעבירת ההפקרה, לגביה צוין כי המנוחות מצאו את מותן מייד כשנפגעו, כך שהעורר ממילא לא יכול היה לסייע. זאת, במרכז העיר ובמרחק של 20-30 מטר מתחנת המשטרה, ועל כן הגיעו כוחות ההצלה תוך דקות למקום התאונה והעורר הבחין בהגעתם. נטען, כי התסקיר חיובי. עוד עידכן הסניגור, כי לאחר החלטתו של בית המשפט קמא הגיעו הצדדים להסדר טיעון, בגדרו יתוקן כתב האישום בשנית, כך שהאישום בהריגה יומר לגרימת מוות ברשלנות, וכן הוסרה עבירת הנהיגה בשכרות. צוין, כי הסדר הטיעון טרם הוגש לבית המשפט

המחוזי, כדי ליתן שהות להגשת עתירה לבית משפט זה מטעם משפחות הקרבנות. הסיניגור טען, כי ישנה קביעה עובדתית חד-משמעית שהמנוחות חצו את הכביש ברמזור אדום, בעוד העורר חצה את הצומת ברמזור ירוק. כן נטען, כי החלופה ראויה, וכי ניתן להדקה באמצעות איזוק אלקטרוני וערבות גבוהה. עוד נטען, כי ההודאה מעידה על חרטה.

י. בא כוח המשיבה טען, כי טרם ניתנה הכרעת דין בהתבסס על הסדר הטיעון. נטען, כי עבירת השכרות הוסרה מכתב האישום משלא ניתן היה להוכיחה, בשל בריחת העורר, וכי יש תיעוד המעיד על נסיעתו של העורר במהירות מופרזת. באשר לעבירת ההפקרה נטען, כי בין יסודותיה אי קריאה לכוחות הביטחון ואי דיווח על נסיבות התאונה; העורר הסתתר - כנטען - מאימת הדין, כך שגופו "יתנקה" מהאלכוהול. עוד טען, כי חזקת החפות כמעט שאינה עומדת עוד לעורר, וכי המסוכנות הפכה אף למוחשית יותר, ויש חשש מהימלטות. נטען, כי התסקיר שלילי, וכי גם עברו הפלילי של העורר, אינו תומך בבקשה, שכן גם אם חלקו ישן, ישנה גם הרשעה חמורה בנהיגה במהירות מופרזת של 180 קמ"ש ב-2010, בגינה ריצה חודשי מאסר והושת גם מאסר על תנאי.

הכרעה

יא. לאחר העיון החלטתי שלא להיעתר לערר. החלטתי אינה מושתתת על העובדה שהושג הסדר טיעון (בכפוף להליך שעשויות משפחות הקרבנות לנקוט, ובלא שאביע דעה על כך), שכן נושא זה פועל לשני הכיוונים, מחד גיסא הפחתה בחומרת חלק מן העבירות (מהריגה לגרימת מוות ברשלנות והורדת השכרות) - אך נותרו ההפקרה, השיבוש, הסמים ועוד, ומאידיך גיסא קרב ככל הנראה יום סיום המשפט, על המשתמע. הכרעתי מושתתת על כך שכדי לממש את המהלך שאיפשר פתיחתו חברי השופט דנציגר בהחלטתו מ-23.12.13, היה, על פי השכל הישר, צורך בתסקיר חיובי, נוכח יתר הנסיבות שעל כפות המאזניים. השופט דנציגר ציין כי אינו מביע דעה "בשאלה האם יש בחלופת מעצר להשיג את תכלית המעצר אם לאו, או בשאלה האם יש לשחרר את המשיב לחלופת מעצר. שאלות אלה תיבחנה על-ידי שירות המבחן ותוכרענה על-ידי בית המשפט המחוזי" (פסקה 14). ברי כי לתסקיר יוחסה חשיבות רבה.

יב. והנה עיון בתסקיר מגלה, מחד גיסא, תפקוד תקין במעצר והטעמה מצד העורר כי הוא עורך חשבון נפש, ושירות המבחן גם התרשם לטובה מן המפקחים המוצעים, שאותם ראה כאנשים חיוביים ונורמטיביים: השירות ציין מגמת שינוי בארחותיו של העורר בטרם מעצרו בתיק זה, אך תוך המשך צריכת אלכוהול, אך זו חדלה במאסרו. ומאידיך גיסא בסופו של יום ציין השירות, כי אף שהעורר מסתגל למציאות המעצר, קשה להעריך אם מחוץ לבית הסוהר יוכל לעמוד בתנאים, אם יתייצבו בפניו איום וחשש לפרידה מחודשת מן המשפחה, כך שקשה לשלול נסיגה חוזרת לדפוסי עבריינות, אם תיווצר חרדה שהשירות מתאר כקיומית. בית המשפט המחוזי אמנם ראה את התסקיר לא כשלילי באורח נחרץ אלא כמסויג, אך סבר כי נוכח תוכנו קשה למצוא חלופה שתאיין את המסוכנות; זאת נוכח עברו של העורר, רישומו הפלילי הכולל לא פחות מארבע עשרה פעמים (!) בהן עמד בפני בתי המשפט (אגב, כשעיינתי ברישום לשם כתיבת החלטה זו מצאתי כי התביעה מסרה גליון רישום פלילי הכולל גם רשימת תיקים סגורים, שכמובן לא הבטתי בה, אך הדבר אינו תקין ויש להעיר על כך). עבירותיו החלו כנער בעבירות סמים, אלימות ושימוש ברכב ללא רשות (שמה המשפטי של גניבת רכב), והמשיכה בעבירות אלימות, איומים, סחיטה באיומים ותקיפת שוטרים, לרבות מאסרים בפועל. אכן חל מיתון מסוים בעבירות בשלהי העשור הקודם אף שלא חדלו, אך ב-2010 נדון העורר לשמונה חודשי מאסר בפועל. הפרשה הקשה שלפנינו, שעל תוצאותיה הטרגיות אין להכביר מלים, כללה לכאורה הן הפקרה - וגם אם היה הדבר במקום מרכזי שאיפשר הזעקה מהירה (למרבה הצער ללא הועיל) של טיפול, עסקינן בהתנהגות העורר בנסיבות - והן הימלטות עד שנעצר. השילוב של אלה, קרי, העבר וההתנהגות הלכאורית, עם דברי התסקיר, מטה את הכף לעבר המשך המעצר, הגם שהמדובר במפקחים ראויים. הקושי אינו במפקחים אלא במידת האמון בעורר. לא אכחד, כי בשל

מצוות דיני המעצרים לבחון אם אין דרך שאינה שהות מאחורי סורג ובריח, שבתי ועיינתי עוד ועוד בתיק זה - אך בסופו של יום לא השתכנעתי, כי נפל בהכרעתו של בית המשפט קמא משגה המצדיק שינוי. איני נעתר איפוא לערר.

ניתנה היום, ב' באדר א' התשע"ד (2.2.2014).

שׁוֹפֵט
